

// אידיאולוגיית אוכלי-כל: הסביבה מכתובה, הסביבה מספקת תנאים, אנו לוקחים את מה שנמצא. איננו מתיימרים לברוא עולמות, אלא באים לאכול במופע החי את השלל שהונח בפנינו. אוכלים את הסצינה כולה. לא משאירים פירורים"

זוהי פסקת הפתיחה של טקסט שליווה את העבודה הקצרה אוכלי-כל, שהקדימה בחצי שנה את העבודה המלאה שעה עם אוכלי-כל. בעבודה הקצרה, שנוצרה במסגרת פרויקט "מחול חדש" ועלתה על הבמה בפסטיבל "זירת מחול" 2012, בחנו מרכיבים שמהם בנויה חוויית המופע: סאונד, במה, אחורי הקלעים, תאורה, אביזרים, ציפיות והקשרים שמביא אתו הקהל שבו למופע מחול. הטקסט, הבנוי כמניפסט, ניסח עמדה מסוימת שלנו כלפי עולם המופע בכלל, וביחס לעולם המחול בישראל בפרט. ביקשנו להעלות סימני שאלה אל מול קונוונציות שגורות בתחום ובנוגע לאלמנטים שנדמה לנו כי התקבעו כמובנים מאליהם בתהליכי העבודה של יוצרים ובאופן שבו נתפשת העבודה על ידי הקהל הצופה בה. כך נולדה עבודה שהיתה מעין ביקורת פארודית על העולם הזה.

לאחר העלאת המופע הקצר הוזמנו להתארך בתיאטרון פרייבורג לתקופה של כשלושה חודשים, שבה התבקשנו לפתח את המופע הקיים לעבודה של ערב מלא. החומרים מהמופע הקצר והטקסט עליו היו נקודות המוצא לתהליך שבו ביקשנו להתנתק מעבודת "המקור" וליצור מהלך בעל נפח רב יותר ומשמעות עמוקה יותר. את שם העבודה שמרנו לאורך כל הדרך, ואותו לא חיפשנו לשנות. "אוכלי-כל" היה, ונשאר, יותר מסתם כותרת או שם שניתן לעבודה. "אוכלי-כל" היה למושג שליווה את עקרונות העבודה בסטודיו, את ההמשגה התיאורטית שלנו, את האופן שבו תיווכנו את העבודה לקהל. אנחנו מאמינים שזה גם מרכיב דומיננטי באופן שבו חווה הצופה את ההופעה. שאפנו לשמור על הנושאים שעליהם עבדנו בישראל, בלי לשנות את הגישה שגיבשנו מלכתחילה, אבל לייצר הפעם עבודה שמעדת את הפארודיה ואת הביקורת, מטמיעה אותן ומשקיפה על מחול בתוך עולם חדש והוליסטי משלנו.

מי אנחנו

עוד בפרזנטציה הראשונה ל"מחול חדש", כשבחרנו שלא לרקוד ולא להראות חומרים בימתיים אלא לשוחח, הגדירו אותנו אוצרות הפסטיבל, איריס לנה ומיה חביב, "פראיים". לא ניסינו להיות פראיים, ואנחנו גם לא בטוחים

שעה עם אוכלי-כל מאת ובביצוע שני גרנות ונבו רומנו, צילום: מוריס קורבל
An Hour with All-Eaters, choreography and dance: Shani Granot and Nevo Romano, photo: Morris Korbelt

שעה עם אוכלי-כל

יוצרים כותבים

בכורה: תיאטרון פרייבורג (גרמניה),
ינואר 2013
יוצרים ומבצעים: שני גרנות, נבו רומנו
דרמטורגיה: אנה וגנר
עיצוב תאורה: יוהן הקר, אליזבתה
סטומייר
תמיכה: הזירה הבין-תחומית, תיאטרון
פרייבורג (גרמניה)

שעה עם אוכלי-כל מאת ובביצוע שני גרנות ונבו רומנו, צילום: מוריס קורבל

An Hour with All-Eaters, choreography and dance: Shani Granot and Nevo Romano, photo: Morris Korbel

התהליך

הנושא שבו התחלנו את העבודה המשותפת היה גלגולים ושעתוקים של רעיונות במובן תרבותי רחב. עסקנו במושג "מם" (Meme): יחידה של אבולוציה תרבותית שמשכפלת את עצמה, בדומה לגנים. ממים יכולים לבטא חלקי רעיונות, שפות, מנגינות, דגמים, ערכים מוסריים או אסתטיים, וכל דבר אחר שנלמד ומועבר לאחרים כיחידה אחת.

מכיוון שעסקנו בגלגולים של רעיונות, ניסינו לשלב את מחד האבולוציה של הגן התרבותי גם כפרקטיקה. הרעיון הראשון שחשבנו לנסות כתהליך עבודה היה להזמין לסטודיו אדם אחד, שיהיה קהל, להציג לו חומרים בימתיים ולבקש ממנו לכתוב על מה שראה וחווה. בהתאם לכך רצינו לשכתב מחדש את החומרים למפגש הבא, שיהיה עם אדם אחר. כך שאפנו לגלגל את הרעיונות והעבודה הכוריאוגרפית לנקודות מבט ולהקשרים הנוגעים למפגש היחידני עם קהל ולשפה תנועתית אבולוציונית-מימטית. בסופו של דבר פרקטיקה זו לא צלחה ולא בוצעה, אם כי התממשה בהמשך באופנים אחרים.

עבודת מחול שלא דווקא תרקוד. הגוף והתנועה היו לכלים ולא למטרות. הכותרת אוכלי-כל היא שיקוף של העולמות השונים שמהם אנו מגיעים ושל הניסיון הקשה (והכמעט פרדוקסלי), לפרוץ את גבולות המחול תוך כדי שמירה על הגוף והתנועה כאלמנטים הבסיסיים והדומיננטיים של המופע. הכותרת אוכלי-כל התאימה לנו באופן מושלם בפרדוקסליות שלה. מצד אחד זו הגדרה פתוחה – הכל אפשרי לגניעה, לטעימה, לחיפוש; כל דבר גופני, תרבותי, חומרי. מצד שני, הרגשנו שיש בכותרת אופי ונוכחות שעזרו לנו להתמקד והתוו לנו היגיון פנימי של התהליך והתוצר.

כל אחד מאתנו הגיע לעבודה עם הגוף המיומן שלו. כל אחד מאתנו הכיר ביכולות של השני ולאורך התהליך עשינו שימוש ביכולות אלה. למדנו להכיר זה את זה ולא ניסינו לשנות אחד את השני. לא התעסקנו בלימוד הדדי במובן הטכנוקרטי. במקרים שבהם ניסינו לדחוף ולאץ – זה לא עבד. במקום התעסקות בשכלול עצמי הסבנו את מרב תשומת הלב ל"נוכחות", ל"להיות".

שבאמת היינו כאלה. המונח פרא מתאר אדם לא מתורבת ולא מבויט, ואילו אנחנו מתורבתים ומבויטים אבל בוחרים לבחון מחדש את האפידרמיס התרבותי שלנו – אולי מתחתיו שוכן פרא? כך או כך, ההגדרה הזאת נכנסה לתת מודע של היצירה, על שתי גרסאותיה.

שני עבדה והופיעה באירופה במשך שנים, כרקדנית וככוריאוגרפית, וכששבה לישראל הבחינה בפער העמוק בין העשייה העכשווית שם לעשייה כאן, מה שהוליד עמדה ביקורתית-משקיפה על תחום המחול בישראל, ובהמשך גם להקמת עמותת "סוללות", גוף המבקש לשנות את דרכי ההפקה והיצירה. נבו הגיע למחול בגיל מאוחר יחסית, לאחר שנים של הכשרה כנגן כינור וכמוסיקאי ובעקבות לימודים בבית הספר לתיאטרון חזותי בירושלים. למעשה, הפרויקט התחיל כששני חיפשה אחר שותף ליצירה שאינו מגיע מעולם המחול, שיכול להביא אתנו מנעד רחב יותר של כלים חזותיים ופרפורמטיביים.

המרכיבים האלו, שהיו נתונים מהרגע הראשון, מתוקף היותנו מי שאנחנו, הובילו לחיפוש אחר

בד בבד עם זמן החשיבה והמחקר הרעיוני, שהיה משמעותי ביותר בתהליך היצירה ובדיעבד הוביל את העבודה למקומות מפתיעים שלא היינו יכולים לדמיין בתחילת הדרך, עבדנו בסטודיו על משפטים בימתיים קצרים, אוספים של רעיונות שהתחילו להוות את גוף העבודה. משפטים אלה היו מורכבים מביטויים שונים, שהתייחסו לקונספציות בימתיות שונות וביקשו לחשוב, לבצע ולחשוף את אמצעי המבע בצורה גלויה על הבמה. כך התגבש המופע הקצר הראשון, אוכלי-כל.

המשך התהליך

בתחילתה של תקופת העבודה בפרייבורג התמודדנו עם התובנה שהמופע הקצר עשה את שלו בתוך פסטיבל לעבודות קצרות, אבל כעבודה שעומדת בפני עצמה, שאורכת ערב מלא, הוא נראה לפתע יותר כהצעה ופחות כעבודה, יותר כמשפט ופחות כפסקה. היו צורה ושפה, אבל הן עדיין לא התגבשו לכדי אמירה כוללת וקוהרנטית.

רצינו לשמור על התימות של ה-Meme ועל הגלגול האבולוציוני, אבל להשתמש בהם כדי לפתח אמירה רחבה יותר, שהיא מעבר לדיון פנים-מחולי מבודד. בהקשר הזה, אופציית ההופעה בעירום עלתה בשלב מוקדם יחסית. חשנו שביחס לנושא העבודה והכותרת שלה ביגוד – מאיזה סוג שלא נבחר – יכבול את העבודה לאיזו משמעות קונקרטיה שלא רצינו להתחייב אליה: מגדרית, מרחבית, אופנתית. בשום שלב העירום לא היה נושא בפני עצמו ולא היה תחום שחקרנו. הוא פשוט שירת אותנו בהפשטה (תרתי משמע) של הדברים.

מכיוון שידענו שהחלל שבו עבדנו הוא גם החלל שבו נופיע בפרייבורג (בפרייבורג), בנינו מתודה שאינה מבחינה באופן חד בין ה"חזרה" לבין המופע. חיפשנו את המקום שבו אנו שוהים והווים – משחקים אחד עם השני, בונים סצנות ומקטעים שחלקם ממושכים, שנדרשים זמן ואורך רוח לחוות אותם או לבצע אותם. במקרים אחרים העברנו את יכולות הריקוד הגופניות שלנו תהליך של רגרסיה והשתמשנו באופן אינפנטילי בגוף ובהומור. הרשינו לעצמנו להיות מבודחים. לעתים צחקנו עם המחול ועם הבמה ולעתים צחקנו עליהם ועל עצמנו.

החיפוש אחר שרשרות אבולוציוניות הוביל אותנו לחשוב על מיתוסים כדבר קדמוני וראשוני שמציאה החברה כדי להגדיר ולאפיין את

עצמה, לייסד את עצמה כ"תרבות". ראינו את המיתוס כנקודת אפס שממנה נפתח הכל, והוא המקום שאתו עבדנו בסטודיו על חומרים חדשים המאופיינים בפרימיטיביות גופנית והתנהגותית. אבל בדומה לעירום, הפרימיטיבי לא היה מטרה, אלא אמצעי להנכיח בעבודה משהו אפי ומיתי.

לאורך כל תהליך העבודה חיפשנו רעיונות פשוטים, שיביאו אתם את המורכב ויהיו בעלי אפקט רב-שכבתי וממושך. שמרנו על במה נקייה והוספנו לה נגיעות של אלמנטים טעוני משמעות (כינור, פעמונים, מים, כד), כך שתישבר הסטריליות והמופע ייכנס לתוך מסגרת של זמן היסטורי כלשהו, גם אם לא מוגדר. האובייקטים הועילו גם בהבניית מתח לקראת הבלתי צפוי על הבמה, ופתחו לנו אפשרויות למשחק שאינו גופני בלבד: כך יכולנו להימנע מסכנת הפטישיזציה של הגוף, שמתלווה אל העירום במקרים רבים.

מתוך העקרונות האלו, שהם כמעט מופשטים, עבדנו בסטודיו על סצנות ואפיזודות. סצנות רבות היו שונות באופן מהותי זו מזו והכילו מנעד רחב של קומפוזיציות, תחושות ואינטראקציות. בהמשך עבדנו כמו עורכים וחיפשנו אחר תחביר נכון, שיחבר משפטים שנכתבו בשפות שונות לפסקה קוהרנטית; הבטנו בציר זמן שמכיל חומרים רבים וחשבנו כיצד למפות ולנפות אותם כדי לייצר רצף נכון והרמוני. חלק מהסצנות לא שרדו את תהליך העריכה הזה, אבל נשמר המבנה הבסיסי המחלק את העבודה למקטעים שונים באופיים. זה, כמובן, שירת את "אידיאולוגיית אוכלי-כל" שהיתה נקודת המוצא שלנו ואפשר לנו להגדיר מחדש תחביר כוריאוגרפי ייחודי.

בראשית

העבודה נפתחת כששינינו בגבנו לקהל, עומדים ללא תזוזה כמה רגעים עד שכולם מתיישבים ובאלום משתרר שקט. למעשה, אין ברגע הזה כלום פרט למתח מלאכותי שיצרנו באמצעים הפשוטים ביותר. העבודה מסתיימת כששינינו שוכבים מתחת לפנס תיאטרון שחג מעלינו. גם שם אין הרבה מעבר לשנינו, בתוספת לאובייקט טריוויאלי המסמן את התרבותי – אור המופק מחשמל. גם פה, בדומה לסימון של "הבראשית" בסצנה הראשונה, הסימון של "התרבותי" נעשה בצורה הפשוטה והמינימליסטית ביותר.

"שעה עם אוכלי-כל יכולה להידמות לשעת ביקור באתר ארכיאולוגי. אתר ארכיאולוגי זה הינו גופני, אנושי, פרפורמטיבי ואף חלל ממשי. בביקורו,

הצופה יכול להתפעל מהממצאים הקטנים ביותר, כאשר בו זמנית הוא עומד במרכז עיי חורבות. כאן לבסוף נפתחת לו ההזדמנות להשלים בדמיונו את התמונה ההיסטורית של מה שהיה המקום הזה שבו הוא יושב עכשיו".

זוהי פסקת הסיום של הטקסט שמלווה את העבודה הארוכה שעה עם אוכלי-כל. היא מבטאת, כמובן, משהו מהעיסוק בפולחני, במיתי, בפרימיטיבי. מעבר לזה, המלים חושפות גם איזה יחס בינינו לבין החלל שבו שהינו, עבדנו והופענו. החפירה הארכיאולוגית הפרטית שלנו התבצעה באתר שהיה לנו לבית למשך תקופה לא מבוטלת.

מעבר לכל המחשבות והתנועות, לפעמים נראה לנו שהדבר החשוב ביותר שאפשר את העבודה כפי שהיא, היה ההימצאות הממושכת בחלל ההופעה עצמו, ה-Being שלנו בו בחודשים שהתארחנו בפרייבורג. אנחנו מאמינים שהתחושה הזאת נמשכת ושהיא מלווה את העבודה בכל מקום אחר שבו אנו מעלים אותה. צמד המלים "שעה עם" אינו מציין רק את משך האירוע. יש בו גם התייחסות למופע כאל אקט של אירוח, במובן זה ש"ראינו את עצמנו בבית", מזמינים לשעה קלה הרבה אוכלי-כל זרים.

בהקשר זה אנחנו מרגישים צורך להביע הכרת תודה גדולה למארחים שלנו, אנשי תיאטרון פרייבורג. אנה, שלא ויתרה וידעה לשאול את השאלות הנכונות בזמן הנכון, קרולין שהתרוצצה והיתה קשובה לצרכינו, יוהן ואליזבתה שהפילו פנסים לרוב והאירו, סטפן שדאג, מוניקה ויוסף שיזמו ואהבו. מערכת שלמה שעבדה אתנו ותמכה בנו לאורך שלושה חודשים אינטנסיביים.

תהליך העבודה שלנו היה מרובה שכבות וזמנים. התבקשנו לכתוב על התהליך הזה. כמו שאפשר לראות, התהליך היה ממושך, מחולק לקטעים שונים ביבשות שונות וניסה להביא תימה די כללית ושבורה לכדי ממשות בימתית. עבודה טובה בעינינו היא עבודה שמעלה שאלות, שנקראת כטקסט פתוח, נתון לפרשנות. עבודה מרובדת שכבות, שעם זאת יוצרת תחושה של עולם אחד ושלם. עבודה שמהנה את הצופה, מעשירה וגם מטרידה אותו, שמכבדת את האינטלקט של הצופה ומאתגרת אותו. אנחנו מקווים שהצלחנו בכל אלו.